

Mööblitekstiili koolitusel eksponeeritud materjalid, vahendid, võtted

Siinkohal on ära toodud mööblitekstiili koolitusel juttu olnud hoiustamise ja pakkevahendid ning kus neid leida võib. All pool on lisaks kolm mööblitekstiili teemalist pildi näidet

Transpordil pakendamine

Kilede (pakke- ja mullkile, -ümbrikud jms) kasutamisel vältida otsekontakti siledade pindadega objektide, eriti lakitud, maalitud ja poleeritud metall- ning puitesemete korral, kus kile võib staatilise elektri tõttu esemele kleepuda – pakendada esemed eelnevalt happevabasse paberisse või tekstiili. Kile vahele võib transpordil tekkida ka kondents niiskus, mis samuti kahjustab viimistletud pindu.

Autoga transpordil tuleb kindlasti kasutada kinnist transporti. Mitte kasutada lahtist kారు!

Museaalid tuleb fikseerida, et vältida transpordil hõõrdumist, nihkumist ja selle tõttu tekkida võivaid deformatsioone ning kahjustusi. Museaali liikuvad osad, mööblil näiteks rattad, tuleb fikseerida liikumatuks ning eraldi sisse mähkida.

Pehmenduseks võib autos kasutada ka tekke, porolooni, elektroonika karpidest pärit vahtmaterjali. Kindlasti eemaldada kogu transpordil kasutatud kile materjal, kui museaal on jõudnud hoidlasse, näitusele, konserveerimisse. Transpordil kasutatavad materjalid ei ole reeglina mõeldud pikaajaliseks säilitamiseks.

Eriti hoolikalt tuleb transportida juba kahjustunud museaale, et nende sisukord ei halveneks.

Hoiustamine, kattematerjalid mööblile ja koid

Kattematerjal Tyvek - Tyvek® on kaubamärk, mis tähistab *polüolefiinseid*, peamiselt kõrgekvaliteetses ja keemiliselt inertses *polüetüleenist* (PE) valmistatud erineva elastsuse ja paksusega materjale, milles avalduvad üheaegselt paber-, kile- ja kiudmaterjalide parimad omadused.

Museaalide pakendamiseks soovitatav materjal – Tyvek 1443R on elastne, pehme ja sile mittekoatud kangas (lausriie), mis on kergem, tugevam ja pikaealisem kui paber. Materjal on inertne, gaase läbilaskev, mitteabasiivne, vee- ja tolmukindel. Materjali läikivam pool on antistaatiline – tolmu ja mustust tõrjuv, aga pehme külge hoiab tolmu ja määrduvuse kinni ning ei lase levida ümbrusesse. Materjal on pestav ja korduvkasutatav, kuid arvestama peab, et vee toime väheneb materjali antistaatiline omadus.

Tyvekist on võimalik väga lihtsalt õmmelda ka kattekotte.

Tyvek 1443R on saadaval kangana rullis – 1524mm x 25m, 1524mm x 100m, 762mm x 100m, 3000mm x 50m.

Tyvek 1073D lehtedena, valmis teipide ja etikettidena, mis sobivad museaalide märgistamiseks, sest materjalile saab kirjutada nii pliitsi kui markeriga ja liimida neutraalse pH-ga PVA-liimiga.

Tooteid pakub firma Preservation Equipment Limited (**PEL**), Inglismaa <https://www.preservationequipment.com/>

Kanutis on olemas ka PEL kataloog, mida on võimalik tulla kohapeale lehitsema ja meiega vajadusel ka konsulteerima.

Maaletoojad: praegu kangana Eestisse ei tooda /infot ei leitud.

Kattematerjal pleegitamata ja apreterimata puuvillane kangas. Objektide hoiustamisel võib Tyvek'i asendada odavama kattega. Kangas tootenimetusega „*mitkal*” on labase sidusega õhuke puuvillane **toorriie**, mille koelõngad on lõimelõngadest peenemad, aga ka **puuvillriie**, mis on saadud seda toorriiet pleegitades ja apreterides (küside analoogkangaid Eesti Tekstiil kauplustest).

Kattematerjal siidipaber - mis on puhverdamata, 100%-lisest puuvillakiust valmistatud õhuke loorpaber. Toode „*mikalent*” on endise NLiidu ja praegu Venemaal (firma Oregon, St-Peterburg) toodetav loorpaber, mis on valmistatud 100%-lisest pikakiulisest puuvillakiust.

Siidpaberit saab tellida nii rullina, kui sobiva suurusega lehtedena.

Maaletootjad: Maksing OÜ, Narva mnt 38, Tallinn <http://www.zelluloos.eu/>

Mööbli katmine siidpaberiga ei ole siiski otstarbekas, kuna paber on küllaltki õhuke. Pigem on seda vahelehtedena või kattena hea kasutada horisontaalselt hoiustatavate tekstiilobjektide puhul nagu laudlinad, mööbli tekstiilid.

Kattematerjal katteloor. Saadaval kaubandusvõrgust, enamasti aiandusega tegelevad poed. Võib kasutada kattena tolmu eest, kuid ei hinga väga hästi. Museaal peab olema alt kindlasti avatud ei oleks liiga umbne. Museaali ei tohi katteloori mässida.

Tolmu pühkimine. Hoidlates kattematerjalide kasutamine vähendab tolmuühkimise vajadust ja ladestumist ajalooliselt tundlikele tekstiilidele. Tolmufiltriga õhupuhasti ei asenda kindlasti katet.

Heas seisukorras pehme mööbli pealt on võimalik tolmu pühkida tolmuimejaga. Selleks tuleb tolmuimeja esialgu seadistada võimalikult väiksele võimsusele. Selline tolmuimeja ei tohi tekstiili tirida. Tolmuimeja toru ette võiks panna õhukese nailon võrgu. On olemas spetsiaalsed väiksed pehme pintsliga otsikud, mida saab kinnitada tolmuimeja külge. Selliseid otsikuid võib otsida elektroonikat- või autotarbeid müüvatest poodidest. Pintsli-otsiku puudumisel on võimalik kasutada ka tavalist pehme harjasega pintslit tolmu üles pühkimiseks tolmuimeja toru suudme ees.

Fotol näidis tolmuimeja mini otsikutest, mis tellitud Saksamaalt.

Tekstiili ja ka mööblihoidlates on soovitatav kasutada **koipüüniseid**. Püünis sisaldab koid ligimeelitavat feromooni, koid jäävad püünise liimpinnale kinni. See on siiski mõeldud koide tuvastamiseks. Koide olemasolu tuvastamisel tuleb võtta ette juba suuremahulisem hoidlate ja ruumide koitõrje, mida pakuvad erinevad kahjuritõrje firmad. Näiteks: Rentokil OÜ

<http://www.rentokil.ee/> tegutseb üle Eesti.

Fotol koipüünis.

Mööbli tekstiili pakendamine

Tekstiilide pakendamiseks on erinevaid viise. Kõige paremad neist on hoistamine rullis või horisontaalselt sahtlites, karpides. Aga võimalikud on ka erinevad mapid. Sobiv pakendamisviis tuleb valida lähtuvalt muuseumi ruumi ja vahendite ressursidest.

Hoistamiseks sobiva papist rulli läbimõõt peab olema vähemalt 10 cm ja sinna ei tohi kuhjata suurtes kogustes tekstiili. Rull on soovitatav enne tekstiili asetamist voorderada siidpaberiga või loorpaberiga. samuti võib siidpaberit rullida tekstiiliga koos vaheliti. Kõige ümber rullida kaitsev kate (puuvillane, Tyvek või paber), mis siduda laiade paeltega.

Fotol rullitud tekstiilid.

Tekstiilide kokkuvoltimist peaks vältima; kokkuvoltimisel tuleks voldiharjad toetada nn “vorstidega” – tugeodega, mis on valmistatud siidpaberist, pestud puuvillasest kangast või

Tyvekist ja vajadusel taidetud polüestervatiga. Tekstiilid, mis on siiski kokkuvolditud, tuleb perioodiliselt (kord aastas või vastavalt oma muuseumi korrale) lahti ja seejärel ümber voltida, valtmaks pikaajalistest murdejoontest tekkivaid materjalikahjustusi. Eriti tundlikud korduvate voltimiste suhtes on siidist valmistatud tekstiilesemed.

Pakenditena tuleb kasutada arhiivipüsivad ja happevabasid pappkarpe. Neid on võimalik valmistada või tellida erisuuruses ja vajaliku lahendusega. Maksing OÜ
<http://www.zelluloos.eu/>

Pakendile tuleb kindlasti lisada museaali number/nimetus ja kui võimalik siis ka foto. Foto olemasolulul on informatsioon pakendis oleva kohta kiirelt kättesaadav. Väga vastupidav on informatsioonisiltide lamineerimine. Sildi saab liimida kahepoolse kleepkilega kas karbile või kinnitada riideribaga rulli ümber. Võimalik on ka lihtsalt pabersildi pakendile kleepimine kuid see allub kergelt kasutamisel tekkivale hõõrdumisele.

Lamineeritud fotodega silte on võimalik tellida ka Kanutist.

Lisaks lugemist:

Kostüümide ja tekstiilide hooldusjuhend muuseumidele

Originaali tiitel: „*Standards in the Museum Care of Costume and Textile Collections*“
c Museums & Galleries Commission, 1998

http://evm.ee/uploads/files/kostyymide_tekstiilide_hooldusjuhend.pdf

Leitav ka meie kodulehelt: <http://evm.ee/est/kanut/muuseumidele/juhendid>

Näide 1 – Vana riide väljavahetamine

Tegemist on museaaliga, mis restaureeriti aastal 1978. Sel ajal vahetati mööblitekstiil nahkkatte vastu. Siiski on veel alles maha võetud tekstiil.

Vasakul foto enne 1978 aasta restaureerimist ja paremal foto samast toolist sel ajal pandud nahkkattega.

Sama sametine riie, mis toolilt eemaldati on endiselt olemas ja seda on võimalik museaali ajalooaga siduda, samuti taaselustada originaalmaterjali abil mustvalge foto värvid.

Eemaldatud tekstiil, kui see säilitatakse eraldi põhiobjektist, tuleb kindlasti märgistada, et vältida hilisemat teadmatust.

Pehme museaal mööbli puhul ei ole oluline katteride vahetamine, kuna sihtotstarbeliselt on sellise mööbli kasutamine keelatud. Tuleb leida võimalusi eksponeerida või hoiustada kulunud kattega pehme mööbel oma museaalses ja ajaloolises olekus.

Museaali korrastamisel/konserveerimisel tuleb kõne alla puhastus, rebendite konserveeriv toetamine ja mingil määral ka pesemine. **Museaalse mööbli täiesti uue mööblikangaga katmine on viimane lahendus ja tuleb kõne alla pigem siis kui vana tekstiili pole säilinud.**

Kui siiski otsustatakse vana tekstiil eemaldada tuleks algne kindlasti dokumenteerida kasvõi pildistamise teel. Ning säilitada rullituna või horisontaalselt karbis. Museaali kirje juurde tuleks kindlasti märkida viide vana tekstiili olemasolust ja asukohast, see on samuti osa algsest museaalist. Mööblilt maha võetud vana tekstiili tuleb käsitleda kui eseme juurde kuuluvaid muuseumiobjekte, mis peab kandma pohiobjektiga seost naitavat numbrit.

Näide 2 – Vana mööblitekstiili eksponeerimine rekonstruktsioonil

Toolilt eemaldati vana tekstiil, mis sinna enam tagasi ei läinud. Koolituse raames teostati selle tekstiili eksponeerimine rekonstruktsioonil. Algne tool sai uue katte. Kindlasti tuleb lisada märges algse riide olemasolust ka originaal tugitooli kirjeldusse.

Näide 3 – Algset riidet ja ajaloolist tõde väärtustav konserveerimine vs väljavahetamine

Vasakpoolse tooli korrastamisele on lähenetud konserveerivalt ja ajaloolist tekstiili väärtustavalt, alles olnud tekstiil on konserveeritud ja puuduvad osad on kaetud neutraalset tooni ühevärvilise kangaga. Parempoolselt toolil on tugitooli riie vahetatud täiesti uue vastu, samuti on uuendatud puidu viimistlus.